तहसिलदारका लागि संचालन गरिने फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धी प्रशिक्षण कार्यक्रमको पाठ्यक्रम, २०८०

पाठ्यक्रम निर्माण समूहः

संयोजकः डा. श्री रमेश प्रसाद रिजाल, माननीय न्यायाधीश, जिल्ला अदालत /फ्याकल्टी, राष्टिय न्यायिक प्रतिष्ठान

विज्ञ सदस्यः श्री वेदप्रसाद उप्रेती, महानिर्देशक, फैसला कार्यान्वयन निर्देशनालय

सदस्यः श्री राजेश बास्तोला, प्रशिक्षण अधिकृत, राष्टिय न्यायिक प्रतिष्ठान

राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, नेपाल

मनमैंजू,

विषयसूची

विषय		पृष्ठ नं
भाग १ **प्रारम्भिक**		
पृष्ठभूमी		३
पाठ्यक्रमको परिचय		३
प्रशिक्षण पाठ्यक्रमको लक्ष्य र उद्देश्य		४
सहभागिता, सहभागी संख्या र अवधि		४
पाठयक्रमको संरचना		५
पाठ्यक्रमका मोडयुल वा सत्रहरु		५
सत्र सञ्चालन विधि र प्रशिक्षण मूल्याङ्कन		६
भाग २ **मोडयूल र सत्रहरू**		
सत्र एक	फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धी अवधारणा र सिद्धान्त	७
सत्र दुई	फौजदारी मुद्दामा फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था र अभ्यास	७
सत्र तीन	देवनी मुद्दाको फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था र अभ्यास	७
सत्र चार	कसुरजन्य कार्यबाट प्राप्त सम्पत्ति रोक्का, नियन्त्रण र जफत सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था र अभ्यास	८
सत्र पाँच	असुल, तहसील, लगत फछ्र्यौट र जिन्सी व्यवस्थापन सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था र अभ्यास	९
सत्र छ	फौजदारी मुद्दामा क्षतिपूर्ति सम्बन्धी व्यवस्था र सोको कार्यान्वयनको अबस्था	९
सत्र सात	फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धनमा फैसला कार्यान्वयन निर्देशनालयबाट भएका प्रयासहरु, देखिएका समस्या र समाधानका उपयहरु	९
सत्र आठ	परिवर्तित सन्दर्भमा फैसला कार्यान्वयन अवधारण र विदेशी मुलुकहरुको अभ्यास	९
सत्र नौ	फैसला कार्यान्वयनको सम्बन्धमा देखिएका समस्या, चुनौति र समाधानका उपायहरु	९
सत्र दश	फैसला कार्यान्वयनको सम्बन्धमा न्यायिक दृष्टिकोण	९
सत्र एघार	फैसला कार्यान्वयनको अनुगमन र समन्वय	१०
सत्र बाह्र	फौजदरी तर्फको फैसला कार्यान्वयनको वैकल्पक व्यवस्था र संभाव्यता/औचित्यता	१०

सत्र तेर्ह	फैसला कार्यान्वयनमा **Extradition and Mutual Legal Assistance**	१०
सत्र चौध	सफ्टवेयर प्रणाली	१०
सत्र पन्ध्र	सरकारबादी फौजदारी मुद्दामा जफत हुने ठहरेका फैसलाको कार्यान्वयन	१०
सत्र सोह्र	तहसिल तर्फको तथ्याङ्क प्रतिवेदन प्रणाली सञ्चालन र व्यवस्थापन	१०
सत्र सत्र	जिन्सी व्यवस्थापन	११
सत्र अठार	तहसिलदारहरु समक्ष पक्षहरुबाट दिइने निवेदनका प्रकृति, त्यसमा गरिने आदेश र सो उपर पर्ने निवेदमा माथिल्लो तहबाट प्रप्त हुने निकासा आदेश	११

१.१ पृष्ठभूमी

जनशक्तिमा भइरहेको ज्ञानमा थप अभिवृद्धि गर्ने, जनशक्तिलाई काममा सीपयुक्त बनाउने र कार्यशैलीमा सकारात्मक परिवर्तन ल्याउन प्रशिक्षण एक महत्वपूर्ण साधन हो। जुनसुकै संगठनमा काम गर्ने जनशक्तिलाई प्रशिक्षण निरन्तर रुपमा आवश्यक हुन्छ। नियमित न्यायिक शिक्षा द्वारा न्यायाधीश, न्याय सेवाका अधिकृत तथा कर्मचारी, कानून व्यवसायी लगायत न्याय र कानूनका क्षेत्रमा कार्यरत जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठानको स्थापना भएको हो। प्रतिष्ठानको स्थापनाकाल देखि नै न्यायाधीश लगायत विभिन्न जनशक्तिलाई लक्षित गरी प्रतिष्ठानले सेवाप्रवेश/आधारभूत, सेवाकालीन, विषयगत तथा विशिष्टकृत प्रशिक्षणको आयोजना गरी रहेको छ। नागरिक तथा नागरिक राज्यवीच उत्पन्न हुने विभिन्न विवादको शान्तीपूर्ण निरुपणले समाजमा शान्ती सुव्यवस्था कायम रहन्छ। नेपालको संविधानले यही कुरालाई आत्मसात गर्दै न्याय प्रशासन तथा सम्पादनको अभिभारा न्यायपालिकालाई सुम्पिएको छ। न्याय प्रशासन तथा सम्पादन गर्ने काम आफैंमा विशिष्ट, जटिल र शीप तथा दक्षतामूलक काम हो।न्याय गरेर मात्र हुँदैन गरेको देखिनु पर्छ भन्ने उक्तिवाट नै न्याय सम्पादन गर्ने कार्यमा गुणवत्ता आवश्यक पर्ने कुरालाई दर्शाँउछ।न्यायपालिकावाट हुने न्याय सम्पादनको कार्यमा गुणस्तरीयता कायम गर्ने विभिन्न उपायहरुमध्ये न्यायाधीशको कार्यक्षमता अभिवृद्धी गरी दक्ष र शीपयुक्त बनाउनु पनि एक महत्वपूर्ण उपाय हो। कार्यक्षमता अभिबृद्धी गर्ने माध्यम प्रशिक्षण पनि भएकाले न्यायपालिकाले यसमा जोड दिएको छ।

यस प्रतिष्ठानले सरोकारवाला निकाय र पदाधिकारीहरुको आवश्कता, न्याय र कानूनमाका आएका नविनतम् अवधारणा, कार्यविधिगत एकरुपता र व्यवसायिक दक्षतालाई केन्द्रविन्दु राखी प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजना गर्ने गरेको छ। यसरी कार्यक्रम तयार गर्दा वैज्ञानिक प्रशिक्षण पद्दतीलाई अवलम्बन गर्दै आएको छ। प्रतिष्ठानले प्रशिक्षण चक्रको पद्दतीलाई आत्मसाथ गर्दै सम्बन्धित सरोकारवाला निकाय र सम्भावित सहभागीहरुको आवश्कताको पहिचान गर्ने र सोही आधारमा पाठ्यक्रमहरु निर्धारण गरी कार्यक्रम सञ्चालन आयोजना गर्ने गरेको छ। कार्यक्रम आयोजनाको दौरानमा गरेका मूल्याङ्कन, पृष्ठपोषण, अनुभब र सिकाईबाट पुनः पाठ्यक्रमको परिमार्जन हुने गरेको छ।

१.२ पाठ्यक्रमको परिचय

राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठानले न्यायिक जनशक्तिको क्षमता विकास गर्नेकार्यक्रमहरू न्यायाधीश, नेपाल न्याय सेवाका अधिकृत तथा सहायक कर्मचारीहरू लगायत कानून व्यवसायीहरूलाई लक्षित गरी सञ्चालन गर्दै आएको छ। प्रतिष्ठानले यस पटक नेपाल न्याय सेवा (न्याय समूह) राजपत्रांकित द्वितीय

तथा तृतीय श्रेणीका अधिकृत (इजलास अधिकृत) हरूको फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धी ज्ञान, सीप विकास गरी दक्ष र जिम्मेवारीप्रति समर्पित बनाउन प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालनका लागि प्रतिष्ठानले यो पाठ्यक्रम तयार गरिएको छ। देहायबमोजिम उद्देश्य रहेको ३ कार्य दिनको प्रस्तुत प्रशिक्षण कार्यक्रमका लागि देहायका सैद्धान्तिक तथा व्यावहारिक विषयहरू समावेश गरी यो पाठ्यक्रम तयार गरिएको छ।

१.३ प्रशिक्षणको लक्ष्य र उद्देश्य

सहभागीहरूको फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धी ज्ञान, सीप विकास गरी दक्ष र जिम्मेवारी वहन प्रभावकारी रुपमा गर्न प्रशिक्षण कार्यक्रमको देहायबमोजिम लक्ष्य उद्देश्यहरू रहेका छन्ः

१.३.१ लक्ष्य

- प्रशिक्षण पश्चात सहभागीहरूले फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धमा सैद्धान्तिक ज्ञान तथा सीप विकास गरी गुणस्तरीय कार्य सम्पादन गर्नेछन्।
- तहसिल शाखाको मर्यादा, तहसिल शाखाको व्यवस्थापन तथा तहसिलदारहरूको काम तथा जिम्मेवारीबारे सहभागीहरू जानकार हुनेछन्।

१.३.२ उद्देश्य

- सहभागीहरूको फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धी सैद्धान्तिक ज्ञान, सीप विकास गरी उनीहरूको जिम्मेवारी प्रभावकारी रुपमा वहन गराउन सक्षम बनाउने।
- तहसिलदारहरूको लागि आवश्यक व्यवस्थापकीय पक्षबारे आधारभूत सीप र क्षमता विकास गर्ने।
- फैसला कार्यान्वयनमा सुधार गर्नका लागि आवश्यक अनुसन्धान विधि सम्बन्धी सीपका बारेमा जानकारी गराई सहभागीहरूलाई फैसला कार्यान्वयन गर्न उत्प्रेरित गर्ने।
- फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धि विज्ञहरूबाट छलफल गरी सुधारका लागि अभ्यास गराउने।

१.४ सहभागिता, सहभागी संख्या र अवधि

तहसीलहरूलाई लक्षित गरी सञ्चालन हुने यो प्रशिक्षण कार्यक्रमका लक्षित समूह, सहभागी संख्या र कार्यक्रमको अवधि देहाय बमोजिम हुनेछ।

१.४.१ सहभागिता: प्रशिक्षणका सहभागी तहसीलदारहरू हुनेछन्।

१.४.२ सहभागी संख्या: प्रशिक्षण अन्तरक्रियात्मक हुने भएकालेएक (१) प्रशिक्षणमा जम्मा पच्चीस (२५) देखि तीस (३०) जनाको सहभागिता हुनेछ।

१.४.३ अवधि:यस प्रशिक्षणको अवधि तीन (३) कार्य दिनको हुनेछ। एक दिनमा तीन (३) सत्र समावेश गरिनेछ। एक (१) सत्रको समय एक घण्टा तीस मिनेटको हुनेछ।

१.५ पाठयक्रमको संरचना

प्रस्तुत पाठयक्रम तहसीलदारहरूको ज्ञान, सीप र केही हदसम्म प्रत्यक्ष अनुभव एवं तहसीलदारहरूले यस विषयको कार्यसम्पादनमा सामना गर्नुपर्ने समस्याको जानकारी हुने गरी तय गरिएको छ। पाठ्यक्रममा आबश्यकताका आधारमा सैद्धान्तिक र व्यावहारिक सत्रहरु राखिएका छन्। पाठ्यक्रमको पहिलो भागमा प्रारम्भिक विषयहरु (पृष्ठभूमी, पाठ्यक्रमको लक्ष्य, उद्देश्य, अवधि, संरचना, सहभागी, प्रशिक्षण विधि, मूल्याङ्कन लगायतका विषयहरू) रहेको छ। दोश्रो भागमा प्रशिक्षणका मोड्यूल बमोजिमका सत्रहरु समावेश गरिएको छ। पाठ्यक्रमको अन्त्यमा सन्दर्भ सामग्रीको विवरण रहेको छ।

१.६ पाठ्यक्रमका मोड्युल र सत्रहरु

यस प्रशिक्षणमा देहाय बमोजिम तीन (३) वटा मोड्युल अन्तर्गत अठार (१८) वटा सत्रहरु समावेश गरिएको छ।

भाग दुई

सत्रहरु

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१	**फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धी अवधारणा र सिद्धान्त**	• फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धी तुलनात्मक विधिशास्त्र • Common Legal System • Civil Legal System • Practice	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
२	**फौजदारी मुद्दामा फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था र अभ्यास**	• फौजदारी मुद्दामा फैसला कार्यान्वयनको अवधारणा • लगत व्यवस्थापन • सम्पत्ति रोक्का, कब्जा र नियन्त्रण • सजाय माफी मिनाहा • कैद सजायको कार्यान्वयन • कैदबापत रकम तिर्ने • लगत कट्टा • घटी सजाय र खण्डे सजाय • क्षतिपूर्ति भराउने • जरिवानाको सजाय कार्यान्वयन • निजी बिगो • फौजदारी मुद्दाको फैसला कार्यान्वयनमा देखिएका कार्याविधिगत समस्या र समाधानका उपायहरु।	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
३.	देवनी मुद्दामा फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धी कानूनी	• देवानी मुद्दामा फैसला कार्यान्वयनको अवधारणा • चलन चलाउने • दाखिल खारेज नामसारी गर्ने कार्यविधि	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
	व्यवस्था र अभ्यास	• बण्डा छुट्टाउने • निखन्ने सम्बन्धी कार्यविधि • देवानी मुद्दको फैसला कार्यान्वयनमा देखिएका कार्यविधिगत समस्या र समाधानका उपायहरु • देवानी मुद्दाको फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धी अवधारण • चलन चलाउने, दाखिल खारेज नामसारी, अंशबण्डा र निखन्ने सम्बन्धी बाहेकको देवानी मुद्दाको फैसला कार्यान्वयनसंग सम्बन्धित कानूनी व्यवस्था र कार्यान्वयन प्रकृया • रिट आदे शको कार्यान्वयन • देवानी मुद्दाको फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धमा देखा पर्ने समस्या र समाधानको बारेमा छलफल		
४.	कसुरजन्य कार्यबाट प्राप्त सम्पत्ति रोक्का, नियन्त्रण र जफत सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था र अभ्यास	• कसूरजन्या सम्पत्ति रोक्का, नियन्त्रण र जफत सम्बन्धी अवधारणा • कासूरजन्य सम्पत्ति रोक्का र नियन्त्रण सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था • कासूरजन्य सम्पत्ति जफत र फुकुवा सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था • कसूरजन्य सम्पत्ति लिलाम बिक्रि सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था • जफत सम्पत्ति व्यवस्थापन विभाग र कोष • अन्तरनिकाय समन्वय	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• समस्या र समाधानका उपाय		
५.	असुल, तहसील, लगत फछ्र्यौट र जिन्सी व्यवस्थापन सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था र अभ्यास	• असुल तहसील, लगत फछ्र्यौट र जिन्सी व्यवस्थापन सम्बन्धी अवधारण • दण्ड जरिवाना असूलमा तहसिल सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था • जिन्सी व्यवस्थापन सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था • जिन्सी व्यवस्थापनमा जिल्ला न्यायाधीश र तहसिलदारको भूमिका • दण्ड जरिवाना असूल गर्दा तहसीलमा देखिएका कानूनी र व्यवहारिक समस्या र चुनौतीहरु • समस्या र समाधानका उपायहरु	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
६.	फौजदारी मुद्दामा क्षतिपूर्ति सम्बन्धी व्यवस्था र सोको कार्यान्वयनको अबस्था	• अपराध पीडित सम्बन्धमा क्षतिपूर्ति अवधारणा र प्रचलित कानूनको प्रयोग • क्षतिपूर्ति शुल्क बुझाउनुपर्ने • पीडित राहत कोषबाट क्षतिपूर्ति दिलाइदिने अवस्था • सामान्य कानून र विशेष कानूनको रुपमा रहेको अपराध पीडित संरक्षण ऐन २०७५ मा भएका व्यवस्था एवम् दुविधाहरु • अन्तरिक क्षतिपूर्ति भराउने व्यवस्था र क्षतिपूर्ति भराउने फैसलाको कार्यान्वयन • समस्या, समाधानका उपाय र निष्कर्ष	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
७.	फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धनमा	• फैसला कार्यान्वयन नीति निर्माण • सबै अदालतको लगत व्यवस्थापन • फैसलाको अभिलेख व्यवस्थापन	१ घण्टा	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
	फैसला कार्यान्वयन निर्देशनालयबाट भएका प्रयासहरु, देखिएका समस्या र समाधानका उपयहरु	• असुल तहसिलको अवस्था • असुल तहसिलबाट फैसला कार्यान्वयन गर्न गराउने सम्बन्धमा नेतृत्वदायी भूमिका • अनुगमन र समन्वयकारी भूमिका • फैसला कार्यान्वयनको तथ्याङ्क व्यवस्थापन	३० मिनेट	
८.	परिवर्तित सन्दर्भमा फैसला कार्यान्वयन अवधारण र विदेशी मुलुकहरुको अभ्यास	• Models of Judgment Enforcement Systems of Contemporary World • The Reciprocal Enforcement of Judgments Regime • Execution of Judgment and Access to Justice • Execution of Judgment and Fair Trial • Recognition of Judgment Execution • Post-Trial and Execution of Judgments • Application of the Doctrine of Separation of Powers and Judgment Execution System • Common Law Countries: UK, India and USA • Civil Law Countries: France, Germany and Japan	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
९.	फैसला कार्यान्वयनको सम्बन्धमा देखिएका समस्या, चुनौति र समाधानका उपायहरु	• समूहगत छलफल र प्रस्तुती	१ घण्टा ३० मिनेट	

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१०.	फैसला कार्यान्वयनको सम्बन्धमा न्यायिक दृष्टिकोण	•	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
११.	फैसला कार्यान्वयनको अनुगमन र समन्वय	•	१ घण्टा ३० मिनेट	
१२.	फौजदरी तर्फको फैसला कार्यान्वयनको वैकल्पक व्यवस्था र संभाव्यता/औचित्यता	•	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
१३.	फैसला कार्यान्वयनमा **Extradition and Mutual Legal Assistance**	•	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
१४.	सफ्टवेयर प्रणाली	• नयाँ तहसिल व्यवस्थापन (सफ्टवेयर) प्रणाली सञ्चालन र व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रशिक्षण/तालिम • पुरानो र नयाँ तहसिल व्यवस्थापन (सफ्टवेयर) प्रणाली सञ्चालन र व्यवस्थापन (अनुगमन प्रणाली विकास, प्रशिक्षण सामग्री)	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१५.	सरकारबादी फौजदारी मुद्दामा जफत हुने ठहरेका फैसलाको कार्यान्वयन	• कसूरजन्य सम्पत्ति तथा साधन(रोक्का, नियन्त्रण र जफत) सम्बन्धी अवधारणागत पक्ष र आन्तरिकीकरण • कसूरजन्य सम्पत्ति तथा साधन(रोक्का, नियन्त्रण र जफत) ऐन, २०७० र नियमावली, २०७७ को प्रभावकारी कार्यान्वयन • ऐ. ऐनको कार्यान्वयनको सम्बन्धमा सरोकारवाला निकायहरु बिचको समन्वय र सहकार्य (अदालत, प्रहरी प्रशासन, सरकारी वकिल, कसूरजन्य सम्पत्ति व्यवस्थापन विभाग, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सम्पत्ति शुद्धिकरण अनुसन्धान विभाग, नेपाल राष्ट्र बैंक) • Asia Pacific Group Evaluation and National Obligations (Technical Appliance and Effectiveness) – Disintegrated data management and Software development (Connectivity)	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
१६.	तहसिल तर्फको तथ्याङ्क प्रतिवेदन प्रणाली सञ्चालन र व्यवस्थापन	– बार्षिक र मासिक प्रतिवेदनको ढाँचा निर्माण र अभ्यास । • फारम नं. २३- कसूरजन्य अपराधमा क्षतिपूर्ति सम्बन्धी लगत र फछ्यौंटको विवरण ।	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• फारम नं. २४ - पीडितराहत कोष र राजश्वमा दाखिला भएको रकमको विवरण • फारम नं. २५- फैसला कार्यान्वयनसम्बन्धी निवेदनहरुको लगत फछ्र्यौट र बाँकीको अवधिगत विवरण • फारम नं. २६- दण्ड जरिवाना लागेका ब्यक्तिहरुको असुल फछ्र्यौटको विवरण • फारम नं. २७- वार्षिक कार्ययोजना अनुसारको देवानी फैसला कार्यान्वयन तर्फको मासिक लक्ष्य र प्रगतिको विवरण • फारम नं. २८- कैद, जरिवाना र सरकारी विगोको लगत फछ्र्यौट र बाँकीको विवरण • आजिवन काराबास गणना र मृत्युको न्यायिक घोषणा लगायतका विषय		
१७.	जिन्सी व्यवस्थापन	• अदालती जिन्सी र मुद्दाका जिन्सी भण्डारण, संरक्षण, फिर्ता, नष्ट, लिलामीसमेत • जफत तर्फको विवरण अद्यावधिकमा Gap र प्रयास	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१८.	तहसिलदारहरु समक्ष पक्षहरुबाट दिइने निवेदनका प्रकृति, त्यसमा गरिने आदेश र सो उपर पर्ने निवेदमा माथिल्लो तहबाट प्रप्त हुने निकासा आदेश	•		